

Силабус
навчальної дисципліни
Історія дошкільної педагогіки
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма **Дошкільна освіта**
Спеціальність **012 Дошкільна освіта**
Галузь знань **Освіта**
Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Викладач	Ірина УЛЮКАЄВА, кандидат педагогічних наук , доцент кафедри дошкільної освіти
Посилання на сайт	
Контактний тел.	050 822 80 41
Е-mail викладача:	irinagerecuna@gmail.com
Графік консультацій	Ср. 13.00 – 16.00, Пт. 13.00 – 16.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
4	20	20	80	іспит

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: історія, дитина, дитиноцентризм, виховання, виховна система, освітня система, розвиток, дошкільна освіта, дитячий садок, дошкільний навчальний заклад .

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія дошкільної педагогіки» є ознайомлення здобувачів вищої освіти із становленням та розвитком теорії та практики навчання і виховання дітей дошкільного віку у різні історичні періоди.

Завдання навчальної дисципліни:

– формування у здобувачів вищої освіти цілісної системи знань щодо історії становлення і розвитку теорії та практики вітчизняної і зарубіжної дошкільної освіти у різні історичні періоди ;

– забезпечення опанування здобувачами вищої освіти як світової, так і

національної історико-педагогічної спадщини та усвідомлення значущості виховання у розвитку суспільства;

- формування у майбутніх педагогів дошкільної освіти уявлення про можливості застосовувати набуті знання у практичній діяльності;
- сприяння виконанню здобувачами вищої освіти пошукової діяльності, розвитку їхнього творчого потенціалу та формування професійного педагогічного світогляду.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія і практика навчання і виховання дітей дошкільного віку у різні історичні періоди в межах всієї світової цивілізації.

Компетентності та програмні результати навчання:

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-9. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасний навчально-виховний простір закладу дошкільної освіти.

ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Історія зарубіжної освітньо-виховної теорії і практики з давніх часів до середини ХІХ ст.

Тема 1: Вступ. Виховання у первісному суспільстві. Освіта і виховання у стародавні часи, епоху середньовіччя та Відродження.

Тема 2. Педагогічна діяльність та ідеї Я.А.Коменського

Тема 3. Педагогічні ідеї Д.Локка та Ж.-Ж. Руссо.

Тема 4. Педагогічна діяльність та ідеї І.Г.Песталоці

Змістовий модуль 2. Історія суспільного дошкільного виховання за кордоном в ХІХ – поч. ХХ ст.

Тема 1. Суспільне дошкільне виховання в країнах світу в ХІХ ст. на поч. ХХ ст.

Тема 2. Педагогічна діяльність та ідеї Ф.Фребеля

Тема 3. Педагогічна діяльність та система М.Монтессорі

Змістовий модуль 3. Історія вітчизняної освіти, педагогічної думки із стародавніх часів до початку ХХ ст.

Тема 1. Школа, педагогічна думка Київської Русі. Національна освіта в Україні в епоху Відродження (ХІІІ – ХVІІІ ст.).

Тема 2. Освіта і педагогічна думка в Україні в ХІХ – поч. ХХ ст.

Тема 3. Педагогічна діяльність та ідеї К.Д.Ушинського

Змістовий модуль 4. Теорія і практика виховання дітей дошкільного віку в Україні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.)

Тема 1. Суспільне дошкільне виховання в Україні в кінці ХІХ – на поч. ХХ ст.

Тема 2. Видатні педагоги-організатори і теоретики дошкільної освіти початку ХХ ст.

Тема 3. Суспільне дошкільне виховання у роки в Україні у 1917-1919 рр. Педагогічна діяльність та ідеї С.Ф.Русової

Змістовий модуль 5. Освіта, суспільне дошкільне виховання, педагогічна наука в Україні у 20-30 рр. ХХ ст.

Тема 1. Освіта, суспільне дошкільне виховання в Україні у 20–30 рр.

Тема 2. Розвиток теорії і практики дошкільного виховання в Україні у 20–30 рр.

Тема 3. Педагогічна діяльність та виховна система А.С.Макаренка.

Змістовий модуль 6. Освіта, суспільне дошкільне виховання в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

Тема 1. Розвиток освіти, суспільного дошкільного виховання в Україні у 40–90 рр.

Тема 2. Педагогічна діяльність та ідеї В.О.Сухомлинського

Тема 3. Відродження національної освіти та суспільного дошкільного виховання в Україні за часів державної незалежності (1991 – 2010рр.).

Методи навчання: Словесні (лекція, семінар, розповідь, пояснення, бесіда), наочні (мультимедійні презентації, документальні та художні фільми); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю .

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Організація вивчення дисципліни відбувається відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у БДПУ», «Положення про організацію самостійної роботи студентів БДПУ», «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальної діяльності досягнень здобувачів вищої освіти у БДПУ», «Положення про академічну доброчесність БДПУ», «Про виявлення і запобігання академічного плагіату у БДПУ».

Вивчення дисципліни передбачає використання таких форм організації навчання: лекція, семінарське заняття, самостійна та індивідуальна робота. Відвідування усіх видів занять є обов'язковим. На лекціях обов'язковим є ведення письмового конспекту. Підготовка до семінарських занять передбачає опрацювання визначеного матеріалу та виконання завдань. Самостійні та індивідуальні завдання складаються своєчасно. За об'єктивних причин навчання на певний час може відбуватися в он-лайн формі.

Політика щодо дедлайнів та перекладання: роботи, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. На заняттях *забороняється* використання мобільних пристроїв, виключенням є виконання певних навчальних завдань, визначених викладачем.

Політика щодо доброчесності: виконання всіх проміжних та підсумкових завдань самостійно, без допомоги сторонніх осіб; надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не списувати під час виконання контрольних робіт, складання підсумкової атестації (в т.ч. використання мобільних девайсів).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійні презентації, документальні та художні фільми.

Система оцінювання та вимоги:

Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт та тестуванням тощо.

Загальний результат поточної успішності визначається в кінці семестру як сума балів, набраних за кожний заліковий кредит.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до показників, систематизованих для кожного з видів робіт.

Система нарахування рейтингових балів під час семінарського та практичного занять

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
1-5	Фіксований виступ за питаннями плану	«5» - послідовно, логічно і глибоко розкритий теоретичний зміст матеріалу відповідно до програмного завдання без спирання на конспект, продемонстровано широкі і системні знання з дисципліни.
		«4» - достатньо повно розкритий теоретичний зміст матеріалу із спиранням на конспект, допущені несуттєві помилки під час виступу
		«3» - неглибоко розкритий зміст матеріалу відповідно до програмного завдання зі спиранням на конспект, допущені незначні помилки під час відповіді
		«2» - часткове розкриття програмного питання, знання базових понять і показників, читання з аркуша.
		«1» - підготовлено письмовий фіксований виступ, але без усної доповіді.
1-3	Участь у обговоренні питань плану, доповнення відповідей, постановка додаткових або уточнюючих питань до доповідачів	«3» - аналіз та суттєве доповнення відповідей, постановка 3-х і більше додаткових або уточнюючих питань до доповідачів
		«2» - аналіз та уточнення окремих положень відповідей, постановка 2-х додаткових або уточнюючих питань до доповідачів
		«1» - постановка 1-го додаткового або уточнюючого питання до доповідачів
1-5	Цільовий (тематичний) виступ	«5» - логічно, чітко і глибоко розкритий зміст теми без спирання на конспект, встановлення контакту із слухачами
		«4» - достатньо повно розкритий зміст теми з незначним спиранням на конспект, допущено несуттєві помилки під час доповіді.
		«3» - неглибоко розкритий зміст теми із спиранням на конспект, допущені незначні помилки під час відповіді

		«2» - часткове розкриття теми, читання з аркуша, порушення логіки викладу
		«1» - підготовлено письмовий виступ, але без усної доповіді

Система нарахування рейтингових балів під час самостійної роботи

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
1-5	Конспектування першоджерел	«5» - завдання виконано повністю; конспект докладний, чіткий; в тексті виділено визначення, виписано цитати, які оформлено відповідно вимог.
		«4» - завдання виконано повністю; конспект докладний, в тексті виділено визначення, але відсутнє цитування.
		3» - завдання виконано на достатньому рівні; конспект достатньо повний, в тексті відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
		«2» - завдання виконано частково, конспект поверховий, не відображає лише основні положення тексту; відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
		«1» - завдання виконано частково; конспект поверховий, не відображає основних положень тексту; відсутні виділення визначень, не виписано цитати.
1-5	Виконання практичного завдання	«5» - завдання виконано повністю, продемонстровано здатність застосовувати знання теоретичного матеріалу відповідно до програмного завдання, широкі і системні знання з дисципліни, творчий підхід до виконання завдання
		«4» - завдання виконано повністю, допущено незначну кількість несуттєвих помилок
		«3» - завдання виконано на достатньому рівні, допущено значну кількість несуттєвих помилок
		«2» - часткове виконання завдання з несуттєвими помилками
		«1» - часткове виконання завдання з суттєвими помилками
1-5	Мультимедійна презентація	«5» - презентація показує глибоке розуміння теми, притягує увагу аудиторії; ефективно та творчо застосовано потужність мультимедіа ефектів, прийнятних для даного виду роботи; всі елементи презентації показують оригінальність роботи.
		«4» - презентація має чіткі цілі, що відповідають темі; включено інформацію з різних джерел; використано більше 4-х мультимедіа ефектів в

		збалансованому, привабливому та доступному вигляді, наявні незначні помилки
		«3» - презентація відповідає темі, представляє інформацію структуровано, зрозуміло для аудиторії, зроблений акцент на важливих питаннях, використано більше 3-х мультимедіа ефектів, є деякі технічні огріхи
		«2» - презентація сфокусована на темі, але висвітлює її поверхово; наявна певна організаційна структура, незначні фактичні помилки; використано 1-2 мультимедіа ефекти
		«1» - презентація має вигляд незакінченої збірки випадкових слайдів, наявні значні фактичні помилки, відсутні мультимедіа ефекти

Система нарахування рейтингових балів за виконання індивідуально-дослідних завдань

Загальна кількість балів	Вид роботи студента	Диференціація балів відповідно показників
1-10	Реферат	«10» - тему викладено повно, послідовно, логічно, обсяг 13-15 друкованих сторінок; список використаної наукової літератури нараховує понад 10 джерел, оформлення яких відповідає сучасним вимогам.
		«9» - обсяг 11-12 сторінок; тема викладена досить повно, але є незначні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 10 джерел, оформлення яких відповідає сучасним правилам, але містить незначні помилки (10%).
		«8» - тема загалом розкрита досить повно, обсяг 9-10 друкованих сторінок; логіка частково порушена; бібліографічний список нараховує 9 джерел, містить певні помилки (20%).
		«7» - тема загалом розкрита, обсяг 8 сторінок; логіка викладу окремих питань плану порушена, мають місце неточності у змісті; бібліографічний список нараховує 8 джерел, оформлення яких містить певні несуттєві помилки(30%).
		«6» - тема реферату розкрита не досить повно (обсяг 7 друкованих сторінок), логіка відсутня; бібліографічний список нараховує 7 джерел, оформлених з несуттєвими помилками (40%).
		«5» - тема реферату розкрита не досить повно, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (6 друкованих сторінок); частково враховано вимоги

		до оформлення (відсутня логіка у пунктах плану, посилання на список літератури в тексті); у бібліографічному списку 6 наукових джерел, оформлених з несуттєвими помилками (50%).
		«4» - тема реферату розкрита поверхово, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (4-5 друкованих сторінок); частково враховано вимоги до оформлення (відсутня логіка у пунктах плану, посилання на список літератури в тексті, нумерація сторінок); у бібліографічному списку менше п'яти наукових джерел, оформлених з суттєвими помилками
		«3» - тема реферату розкрита поверхово, обсяг є недостатнім для викладення обраної проблеми (3-4 друкованих сторінки); частково враховано вимоги до оформлення (відсутній план, посилання на список літератури в тексті, нумерація сторінок); у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел, оформлених з суттєвими помилками
		«2» - тема реферату розкрита частково (обсяг 2-3 друкованих сторінки), у бібліографічному списку менше двох наукових джерел, оформлення не відповідає вимогам.
		«1» - реферат не розкриває тему, повністю не враховано вимоги до його оформлення.
1-5	Творчий проєкт	«5» - проєкт якісно оформлений та представлений; робота має самостійний, творчий характер та відповідає принципам академічної доброчесності; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«4» - робота має самостійний, творчий характер однак є незначні запозичення; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«3» - робота має самостійний, однак є запозичення та вже наявні досягнення; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«2» - у проєкті майже відсутня автентичність; роботі притаманна часткова внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
		«1» - у проєкті відсутня автентичність; роботі не притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.

Семестровий контроль

Здобувач вищої освіти може бути допущеним до семестрового контролю (екзамену) за умови успішного навчання упродовж семестру,

а саме: рейтинг його поточної успішності повинен складати від 50 до 100 балів.

Нарахування рейтингових балів під час екзамену здійснюється незалежно від поточної успішності в межах від 1 до 100 балів.

Критерії, показники оцінювання рівня навчальних досягнень студентів та шкала нарахування рейтингових балів з теоретичних питань

Школа рейтинг ових балів	20 балів	15 бала	10 бала
Критерії оцінювання	Показники оцінювання		
повнота	- відповідь повна, обґрунтована, системна; - досконале володіння понятійним апаратом.	- відповідь неповна, без належного обґрунтування; - володіння понятійним апаратом з незначними неточностями, помилками.	відповідь поверхова, названі окремі положення, невміння виділити головне і другорядне; часткове володіння понятійним апаратом.
логічність	- відповідь логічно структурована; - тези аргументовані, вагомі; - зроблені повні висновки.	- відповідь з частковим порушенням послідовності; - аргументи недостатньо переконливі; висновки не суттєві.	- відповідь непослідовна; - аргументи поодинокі або відсутні; - висновки відсутні.
глибина	- виявляє концептуальні знання; високий ступінь володіння станом питання (історії питання та сучасних психолого-педагогічних досліджень); - критично осмислює основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності.	- відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена. Історію та сучасний стан проблеми висвітлено частково	- відповідь демонструє нечіткі уявлення здобувача вищої освіти про об'єкт вивчення, поверхове висвітлення проблеми з називанням окремих прізвищ дослідників
зв'язок з практикою	- спирається на передовий педагогічний досвід та на власний практичний досвід; - прогнозує розвиток педагогічних явищ, творчо моделює педагогічну ситуацію, спираючись на теоретичні позиції.	- наводить поодинокі приклади з власної практики; відчуває незначні труднощі у прогнозуванні та моделюванні педагогічних явищ.	- не пов'язує відповідь з практичним досвідом; - моделює педагогічні ситуації стандартними алгоритмами.
інтегрована ність знань	- інтегрує знання з сумісних дисциплін; - творчо інтерпретує данні інших наук.	- недостатньо інтегрує знання	- інтеграція з суміжними дисциплінами відсутня.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX

Узагальнені критерії оцінювання:

- **«A», 90 - 100 балів** - здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті компетентності для вирішення практичних завдань, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;
- **«B», 78 - 89 балів** - здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;
- **«C», 65 - 77 балів** - здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;
- **«D», 58 - 64 бали** - здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- **«E», 50 - 57 бали** - здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);
- **«FX», 35 - 49 балів** - здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %); - «незадовільно/F»;

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні:

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підруч. / Л.В. Артемова – К.: Либідь, 2006. – 420 с.
2. Зайченко І.В. Історія педагогіки: підруч. / І.В. Зайченко. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 624 с.
3. Левківський М.В. Історія педагогіки: підруч. / М.В. Левківський. – К.: ЦУЛ, 2008. – 188 с.
4. Любар О.О. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко – К.: Знання, 2006. – 447 с.
5. Улюкаєва І.Г. Історія дошкільної педагогіки: підручник / І.Г.Улюкаєва.- К.: «Слово», 2016. – 416 с.
6. Улюкаєва І.Г. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні: навч. посіб. / І.Г. Улюкаєва. – Д.:ЛАНДОН ХХІ, 2013. – 238 с.
7. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки / Укладач З.Н. Борисова. – К.: Вища школа, 2004. – 511 с.
8. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки в Україні. / Упорядник І.Г. Улюкаєва. – Д: ЛАНДОН –ХХІ, 2011. – 213 с.

Додаткові :

2. Кравець В.П. Історія освіти і школи України: навч. посіб. / В.П. Кравець. – Тернопіль, 2008. – 422 с.
3. Медвідь Л.А. Історія національної освіти та педагогічної думки в Україні: посіб. / Л.А. Медвідь. – К.: Вікар, 2003. – 335 с.
4. Персоналії в історії національної педагогіки: 22 видатних українських педагоги: підруч. / за ред. А.М. Бойко. – К.: Професіонал, 2004. – 576 с.
5. Розвиток освіти і педагогічної думки на Україні / за ред. М.А. Ярмаченко. – К.: Радянська школа, 1991. – 381 с.
6. Степанова Т.М. Трансформації змісту перед шкільної освіти в історії розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки (кінець ХІХ- ХХ ст.): монографія. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 424 с.
7. Скільський Д.М. Історія української педагогіки. Ілюстрований навчальний посібник / Д.М.Скільський. – Тернопіль : Богдан , 2012. – 340 с.
- 8.Українська педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / За ред О.В. Сухомлинської. – в 2-х томах. – К.: Либідь, 2005.

10.Якименко С.І. Педагогічні ідеї Софії Русової та Марії Монтессорі: порівняльний аналіз: монографія / С.І.Якименко, Г.С.Міленіна.- К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 296 с.

Інтернет-ресурси:

Сайт БДПУ [http:// bdpu.org](http://bdpu.org)

Бібліотека БДПУ <http:// edu.bdpu.org>